

ISBN: 978-625-7014-97-7

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 310

Düşünce

Yayın Yönetmeni
Furkan Çalışkan

Dizi Editörü
Yusuf Genç

Yayıma Hazırlayan
Dilâra Yabul İşleyen

Düzeltili
Ayşe Nur Buzrul

Kapak
Harun Tan

Mizanpaj
İrem Sönmez

1. BASKI

Haziran 2020
İstanbul

Ketebe Yayınları
Sertifika No. 34989
Maltepe Mahallesi Fetih
Caddesi No: 6 Dk: 2
Topkapı 34010 İstanbul
Tel: 212.612 29 30
e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt
Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Mah. Güvercin Cad.
No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok
Kat: 2 34310 Haramidere -
Avcılar / İstanbul Sertifika No: 44452
Tel: 212.412 17 00

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ne aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Dünya Sisteminin Doğası

Değiştikçe Aynı Kalan

ERCAN YILDIRIM

KETEBE

Ercan Yıldırım

1977 Ankara Kızılcahamam doğumlu. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladı. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Coğrafya Bölümü mezunu. Bir süre gazetecilik yaptı. Yazıları başta *Dergâh*, *İtibar*, *Umran* ve *Cins* olmak üzere çeşitli dergilerde, *Yeni Şafak* ve *Star* gazetesi Açık Görüş'te yayımlandı. Çağdaş Türk ve İslam düşüncesi, İslamcılık, Türk siyasi hayatı, ideolojiler üzerine çalışmalarına devam ediyor.

Eserleri:

Ülkesini Arayan Gelecek (Pınar Yayınları – 2019)

Kültür Cephesinden Kültür Savaşlarına Türkiye'nin Yeni Kültürü
(Pınar Yayınları – 2018; Eskader 2018 Düşünce Ödülü)

Cendere - Gezi'den 16 Nisan'a, Düşünce Den Siyasete
Pınar Yayınları – 2017)

İslamcılığın İki Kurucusu (Pınar Yayınları – 2016)

Neoliberal İslamcılık (Pınar Yayınları – 2016;

Türkiye Yazarlar Birliği 2016 Fikir Ödülü)

Zamanın Ruhuna Karşı (Profil Yayınları – 2014)

Anadolu'da İslam Ruhu (Dergâh Yayınları – 2014)

Türk Düşüncesinde İslam (Hece Yayınları – 2013)

Edebiyatta Türk'ün Düşüncesi (Elips Yayınları – 2012)

Modern Türk'ün Hikâyesi (Elips Yayınları – 2011)

Yayıma Hazırlama:

Şairin Devriye Nöbeti Serisi (İsmet Özel'in gazete yazıları / 12 kitap)

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
Yeni Dünya Sisteminin Kodları.....	11
Kapitalist Dünya Sisteminin Kısa Tarihi.....	18
Küresel Salgın Düzeni.....	61
Avrupa-merkezci Tezlerin Çöküşü.....	71
Kapitalizmin Ulus Devlet Krizi ve Yeni Doktrin.....	80
Çok Kutuplu Soğuk Savaş ve Devletçi Neoliberalizm	91
Neoliberalizm Çökerken Kapitalizm Ölümsüzleşirken.....	98
Yükselen Kıyametçiliğin Gölgesinde Post Neoliberal Dönemin İzleri.....	104
Dünya Sisteminin Kurucu Kararsızlığı	112
Akdeniz'e Sahip Olan.....	119
Mülteci Yaratarak Varolmak	129
Amorf, İmitasyon, Bitkisel Et.....	138
Dünyayı Savaşlar, Salgınlar, Felaketler Değiştirir.....	148
Sistem Karşıtı Hareketlerin Çıkmazı.....	156
Dünya Sistemi Üzerinde Osmanlı Hayaleti.....	172
Yeni Dünya Sistemine Karşı.....	180
Dizin.....	191

ÖNSÖZ

Dünya sistemi krizlerle varolur, güncellenir, yenilenir. Avrupa zihniyetinin belirginleştirdiği kapitalist dünya sistemi ekonominin yönlendirdiği siyasal, kültürel, toplumsal dönüşümleri ifade eder. 17. yüzyılda dünya sistemi özelliği kazanan kapitalizm ve modernite 19. asırdan bu yana tüm etnik-dinî-kültürel yapıları, devletleri, milletleri istediği gibi şekillendiriyor. Dünya sisteminin kavramları, eko-politiği, araçları, felsefesi bir şekilde yeryüzündeki tüm insanların gündelik hayatını belirliyor.

Feodalitenin çökmesinden bu yana kapitalist dünya sistemi farklı evrelerden geçti.

Osmanlı İmparatorluğu, biz Türkler, uç vermeye çalışan kapitalizmi Kıta Avrupası'nda 400 yıl tutmayı başardık. Ulus devletleri, küresel ticareti, finans kurumlarını, Rönesans ve Reform'u... Toptan bir medeniyeti şekillendiren burjuva zihniyeti, sanayi kapitalizmi, finans kapitalizmi, refah devleti, neoliberalizm aşamalarından geçerken her bir dönemde kendine özgü teknik ve teknolojik gelişmeleri, felsefi ve dinî düşünceyi de üretti.

Neoliberalizm postmodern düşünce, küreselleşme ve dijital devrim ile siyasal alanı, dinî düşünceyi, yeni kuşakları,

kültürel sahayı “eski dünya”dan tamamen kopardı. Dünyada yeni yeme-içme kültürleri, yeni epistemolojik kanalları, yeni gündelik hayat pratikleri, insan ilişkileri; hâliyle yeni kaygıları, korkuları, endişeleri, talepleri ve savaşları doğurdu. Bu ortamda neoliberalizme dayanan dünya sistemi doktrini, insanların ihtiyaçlarını karşılayamadığı gibi memnuniyetsizlikleri artırdı.

Soğuk Savaş’ın nihayete ermesine rağmen merkez ülkelerin başındaki ABD, tek kutuplu bir sistem kurmaya çalıştı fakat başarılı olamadı. 11 Eylül rejimi çok kutuplu sistem taleplerini ortaya çıkardı. 2008 Krizi’nden sonra artık küresel şirketlerle ulus devletler arasındaki çatışma orta ve alt sınıflarla savaşa dönüşünce ortaya neo-faşizmler, popülist siyasetler çıktı.

Avrupa ülkelerinde bile “güçlü devlet” talebi belirginleşince mülteci, yabancı, İslam düşmanlığına dayalı zihniyet yeni düzeni kurmayı bırak varolan görece istikrarı bile bozdu. Üzerine Doğu Akdeniz potansiyel çatışma alanı da gelince tam bir fetret dönemine girdik.

Çin ihracata yönelik ekonomisiyle kutup başı gibi davranınca Trump’ın Ticaret Savaşı’na maruz kaldı; dünya Çin’in üretim gücüne muhtaçtı ama Çin de dünya pazarına... Neoliberal küreselleşmede üretim her sahada arttı fakat ücretler yerinde saydığı için kapitalizmin klasik çelişkisi devreye girdi ve tüketim azaldı. Likidite fazlalıkları yatırımlara, sosyal yardımlara, sağlık politikalarına, istihdama değil, yine kredilere aktarıncaya sistem kangren oldu. Trump BM kürsüsünde açık açık çok uluslu şirket mantığını ve düzenini bitirdiğini ilan etti. Neoliberalizm çöküyordu.

Eski dünya sistemi ölemedi, yeni dünya sistemi doğamadı...

Liberal Batı, *Tarihin Sonu* ile “bundan daha iyisi olmaz” dese de neoliberalizmden bıkan Polonyalılar güvenlik kaygısı, garantili bir hayat, sürekli huzursuzluğa karşı rutin, belirsizliklerden kaçmak için “kapitalizmden kapitalizme geçişin zor ve

zahmetli yolu” olarak gördükleri sosyalizme yeniden dönmek istediklerini açıkça söylüyorlardı.

Bu aşamada dünya sisteminin imdadına koronavirüs yetişti.

Virüs salgın boyutuna gelince refah küreselleşemedi ama hastalık küreselleşti. Bu konjonktürde sadece Batı medeniyetinde değil, tüm dünyada “anlam” kaybı yaşandı. Huzurevlerinde ölüme terk edilenler, yaşlıları kendi hâline bırakan Darwinci doğal seleksiyon politikası, sağlık güvencesi olmadığı için hastaneye alınmayan ve korona yüzünden ölen çocuklar, AB’den gerekli yardımı alamayan İtalya, İspanya, Balkan devletleri, tüm dünyanın bir anda eve kapanması, bomboş sokaklar; tüm dünyaya hayatın anlamını, “doğaya tahakküm” etme hastalığının yanlışlığını, acziyetimizi, zayıflığımızı, sadece kendini düşünen jiletli teller ören bireysel çıkarıcılığımızı sorgulamaya götürdü.

Değişimler, dünyadaki dönüşümler, “yaratıcı yıkım”lar bunalmaların değil, “travma”ların, büyük savaş ve salgın gibi felaketlerin sonucunda gerçekleşir. Biz şu an bir şey “vuku bulurken” hayatta olmanın şahitliğini yapıyoruz. İnsanları hareket, korkuları, kaygıları geçirir. Cengiz Han’ın şehri almadan önce Buharalılara “Ey Buhara şehri, hangi büyük günahı işlediniz, hangi Tanrı’ya inanıyorsunuz bilmiyorum ama o Tanrı beni sizin başınıza bela olarak gönderdi” dediği rivayet edilir; bu bela şimdilerde koronavirüs gözüke dahi aslında kapitalizmin kendisidir!

Dünyada insanlar olaylardan, şahıslardan, yönetimlerden şikâyet etse bile “bütün modern kötülüklerin anası” kapitalizmi, sistemi eleştirmeye girişmez. Görece konfor insanların gözüne mil çeker.

Müslümanlar, biz Türkler kapitalizme en fazla düşman olması gerekenleriz, İslam’ın, Peygamber Efendimiz’in, Kerim Devlet’in tekelleşmekten, kul hakkı yemekten, stokçuluktan, faizcilikten, karaborsacılıktan, manipülasyondan, serma-